

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Vesele novice tri.

Dolgo od zadnjih volitev obračajo se naše zadeve na boljše, a sedaj so se vsaj deloma nepričakovano hitro obrnole. Imamo ob enem najaviti tri vesele novice: glasoviti Stremajer je vendar enkrat popustil ministerstvo za bogočastje in poduk; državni zbor pa je sprejel dve postavi, kateri ste zlasti kmetskim ljudem uže dolgo krvavo potrebni, a liberalna večina poslancev do sedaj ni hotela niti slišati kaj o njima. Trebalo je novih volitev in pri teh zmage konservativnih-narodnih poslancev. No, in ti volilci niso pustili na cedilu, ampak sklenoli so pretečeni teden postavo zoper ponarejevanje, množenje in pačenje narurnega vina in postavin načrt zoper oderuštvo. To so nam res vesele novice tri; dotični volilci, ogromna večina avstrijskih prebivalcev, se slobodno nad njimi raduje in se hvaležno spominja svojih poslancev, ki so jim do teh treh dobrot pomagali. Kajti sedaj nam je ukrepljeno upanje, da utegne vendar zopet boljše biti v milej nam Avstriji.

Minister Stremajer še ni mislil popustiti verskih in šolskih zadev. Toda v odboru za proračun 1880 je Čehe in Slovence močno žalil, na kar so mu češki in slovenski poslanci, zlasti dr. Jireček, grof Henrik Klam-Martinec in naš dr. Vošnjak, krepko in deloma srdito odgovarjali kažo, kako je Stremajerju pred vsem mar za nemščino, za ponemčenje drugih narodov, katerim očivestno krivice dela. V dokaz so mu navajali drago nemško vseučilišče v Bukovini, drage nemške ljudske šole v Dalmaciji, t. j. v deželah, kder razun par uradnikov nobenih Nemcev ni, dalje zatirovanje slovenskih (gimnazija v Kranji) in čeških šol (gimnazija v Trebižu), kder so skoro sami slovenski ali češki dijaki. Sedaj si je Stremajer mislil: „če me uže v odboru tako hudo šibajo, kako bodo me še le v javnej seji državnega zbora sekali“ ter je v 24 urah potem od cesarja si izprosil in dobil odpust. Na njegovo mesto sicer ni bil pozvan eden izmed naših poslancev, ampak c. k. uradnik, namreč namestnik cesarjev v Spodnji-Avstriji, štajerski

grajščak (in gojenec pokojnega Hočkega dekana in slovenskega pisatelja dr. Murka) baron Konrad plem. Eibesfeld. Vendar je ta mož proti Stremajerju velika pridobitev. Vsak dober Slovenec, vsak duhovnik, s katerim smo o tej spremembi govorili, pritrdil nam je radostno rekoč: „hvala Bogu, da je Stremajer šel“.

Pri obravnavi postave zoper ponarejanje narurnega vina in jegovega pomnoževanja po umetnem načinu v neizmerno škodo vinogradarjem je se videlo, kako neumno so ravnali volilci, ki so pred 7 letmi bili izvolili same nemške liberalce, a kako pametno so storili lani izvolivši si ali narodne slovenske ali nemške konservativne poslance. Kajti ko je celó liberalce Seidl, spoznavši potrebo nekaj za vinogradarje storiti, podobno postavo l. 1875 predlagal, so se mu liberalni tovarši rogali, ga zasmehovali rekoč: da nihče v Avstriji vina ne ponareja, ampak le zboljšava po umetnem kletarstvu, ter so naposled nasvetovano postavo njegovo vrgli pod klop. Drugače je bilo letos. Naši slovenski in nemški konservativni poslanci so takoj podpisali nasvet nemškega, konservativnega poslanca Karlona, ki je predlagal postavo zoper umetno napravljeno vino. Reč je se potem v odboru tako temeljito preiskavala, postava tako vrlo sestavila, poročilo v javnej seji potem tako izvrstno od tirolskega konservativca Dipaulija podajalo, da je bil odborov nasvet enoglasno sprejet. Nihče se ni upal kaj resnobnega nasproti črhiniti. Resnica in pravica bila je tako jasna, da so se celo liberalci udali, prejšnji prijatelji goljufivih ponarejevalcev vina pa omolknili. To je res sijajna zmaga naših vrlih poslancev. Hvala jim! Sedaj bo vsak, ki bo vino umetno ponarejal ali množil pa vendar kot narurno vino prodaval, ostro kaznovan. Plačal bo globe 25 do 600 fl., ali pa bo šel v luknjo sedet najmanje 5 dni do 4 mesence.

Jednaka je zastran oderuške postave. Liberalci so jo l. 1868 odpravili, a naši poslanci pretečeni teden zopet sklenoli. Več, kakor 10 % obresti ne bo nihče mogel več po sodniji iztirjati. Nova oderuška postava ni taka, kakoršne bi vseskozi že-

leti bilo. Ali če pomislimo, da so celih 12 liberalnih let oderuhi jemali obresti, kolikoršnih so hoteli, moramo novo postavo pozdraviti kot prvi korak k boljšim denarstvenim razmeram pri nas. Zato bodi dnes uvrstena med vesele novice tri!

Gospodarske stvari.

Ječmen.

Zgodovina. Binkoštni praznik so stari Judje prinesli k tempeljnu božjemu prve snopiče novega ječmena in ga Bogu darovali v zahvalo, da so novo žetev čakali. Poznali so ječmen in ga sejali vsi stari narodi in je to žito iz Azije v Evropo po semkaj selečih se ljudstvih bilo doneseno. Tukaj so je začeli močno pridelovati, posebno zadnja leta, ker čedalje več ola, pive ali pira iz njega napravljajo. Vsled tega ima precejšnjo ceno. Po vsej Avstriji ga pridelajo na leto do 40 milijonov hektolitrov, na Štajerskem lani v gornjem 31.505, srednjem 87.942, na slovenskem pa 103.939, skup 223.386 hektolitrov. Razne zvrsti. Pri ječmenu razločujemo pred vsem zimski ječmen od jarega. Jari ječmen je navadnejši in ga je več raznih zvrstij: dvovrstni (dvorižnati *Hordeum distichon*), navadni štirivrstni (*H. vulgare*), šestvrstni (*H. hexastichon*), jeruzalemski (*H. zeocriton*), nagi himalajski ali nebeski ječmen (*Hordeum nudum vulgare*, *coeleste*), zimski ječmen (*H. vulgare hybernium*). Noveji čas hvalijo vsled posebnega pridelovanja nastale nove zvrsti: Chevalier-ječmen (pozni), Kalina (rani), ruski ječmen: te zvrsti pripadajo dvovrstnemu ječmenu. Teža. Dvovrstni 58—65 kilo, štirivrstni 52—58 kilo, šestvrstni 60—69 kilo, zimski ječmen 58—62 kilo pri hektolitr. Kaljivost se ohrani 2—3 leta. Podnebje. Zimski ječmen stori v toplejih, jari pa v gorkih in hladnih krajih. Zemljišče. Ječmen zimski ljubi močno ilovnato zemljo, lahka, izpita sušna zemlja mu ne ugaja. Jaremu ječmenu je potrebno vsega plevela čisto zemljišče, ki je dobro obdelano in pri zdatnem gnoji; najljubša so mu ilovnata tla; v mokrotnih ali vlažnih ali hladnih legah zadovolji se tudi z lahkejo zemljo; vendar v sušno, izpito, ali mokro, mrzlo, žilavo njivo ga ne gre sejati. Kolobar: zimski ječmen sejejo v praho, deteljišče, repišče; jari ječmen pa za okopavnim sadežem, pogosto za pšenico. Ječmen za ječmenom ne stori. Gnojenje. Ječmen gnojijo le, kedar se njemu namenjena njiva preorje. Mnogi zasejejo v tako njivo poprej kako zelenjad n. pr. lupino, in jo podorjejo, kar je tudi močen gnoj. Ovčji gnoj ne sodi rabiti za ječmen, iz katerega se hoče pivo ali pir delati. Zamakanje z gnojnico ne sme premočno biti, ker sicer ječmeno žito rado poleže. Priprava. Ako se strnišče za ječmen odkaže, treba je večkrat dobro preorati; za okopavnim sadežem je pa enkratno oranje dosta; vsakako pa naj brazdo zimski mraz sterc! Spomladi orati

neobhodno ni potrebno. Zadostuje, ako vzamemo ekstirpator, s katerim zimsko brazdo razdrobimo, potem pa seme dobro zavlačimo. Čas sejatve: za zimski ječmen prva polovica v septembru, za jari ječmen mare, april, in maj takrat, kedar je se spomladanskih mrazov bati. Semena gre na hektaro 2—3 hektolitre, pri sejanji z mašino 1—2. Pod zemljo se spravi seme do 3—6 centimetrov globoko in se z valjarjem povalja, kar je velike koristi. Pleti je pogosto treba, in tudi kositi, preden v klasje vhaja, ako je rastlina prebužno rastla; toda kosi se naj jako opazno in ne prepozno. Čas rasti znaša pri zimskem ječmenu 270—290 dni, pri jarem 70—80 dni. Žetev zimskega ječmena vrši se ob koncu junija in začetku julija, jarega zadnje dni julija in prve dni avgusta. Požeti se mora, preden popolnoma dozori. Pridetek: zimski ječmen daje 30—50 hektolitrov zrnja in 20—25 meterskih centov slame, jari: dvovrstni 13—30 hektl. in 8—10 met. cent. slame, štirivrstni 15—25 hektl. zrnja in 10—20 met. cent. slame. Shranitev in poraba. Kakor se ječmen v mokrem vremenu sejati ne sme, jednako ne spravljati. Snopovje naj se dobro izsuši, ker vlažno spravljani ječmen se rad ugreje, kar pa znatno kvari zrnje in slamo. Zrnju treba je prozračne shrambe. Iz ječmena delajo slad za pivo, žejejo iz nja žganjico, meljejo surogatno kavo, ophan rabi za kašo, šrotan za jako dobro polaganje konjem, govedom za debeljenje, dalje kot izvrstna hrana ovcam, svinjam in kurom, ki potem radi nesejo. Slama ječmena je za polaganje živini najboljša. Ječmenišče je dobro za deteljišče, za repo in zlasti pa za tobak. Tudi rž in oves stori v ječmenišču. Bolezni in sovražniki. Zimski ječmen vrabci močno nadlegujejo. Sploh pa ječmenovo setev hudo napada snet. Zato svetujemo ječmeno seme namakati v takej vodi, kder se je raztopilo nekaj bakrenega vitrijola (Kupfer-Vitriol.) L. G.

Nekoliko o sočivnih semenih.

M. Jeden najimennitnejših opravkov za sočivnega vrtnarja je izbiranje dobrega in zanesljivega semena. Pa nič manj važno delo, ko izbiranje, je njegovo posejanje in pospravljanje pod zemljo, da potem jednakomerno poganja in raste.

Nektere sorte sočivnega semena boljše kaže, da si jih sočivar sam doma priredi, za druga pa je boljše k semenskem kupcu iti. Prva si pravi sočivar v prvi vrsti sam priredi. Ne da bi s tem se hotelo reči, da so semenski kupci nepošteni, na ktere se ni zanašati, ampak zaradi tega, ker najboljše semena v trgovino še pridejo ne. Včasih si tisti, ki si semenske sorte sami priredijo, najboljše sorte pri svojih znancih za druge semenske sorte zamenjajo. Vzrok je vsem pravim sočivnim vrtnarjem dobro znan. Jeden izgled boče nam to do dobrega pojasnil. Vzemimo n. pr. čebulovo seme. Ako se navadno čebulovo seme, kakor se

pri semenskih kupcih kupuje, poseje, vzraste mnogo odstotkov pokvečenega, debelovratnega čebula. Ako se pa skozi dve ali tri leta za pridelovanje semena le okrogle, trde in lepe čebulove rastline za seme pusté, se iz takega semena razmeroma le malo pokvečenega čebula izrodi. Skrb in trud, ki ga pridelovanje dobrega in zanesljivega semena zahteva, je prevelika, da bi je ovi, ki semena za trgovino pridelujejo, toliko na to delo obračati mogli. Le kdor sam za se semena prideluje, si bode tudi na vse moči prizadjal in skrbel, da se dobrega in zanesljivega semena priredi. Kakor je z čebulovim semenom, ravno tako je dostikrat z zeljem, salato, karfiolom, repo in s kumarami. Drugače je že z grahom, fižolom, selarjem in krompirjem. Ta semena se rada in brez skrbi pri semenskih kupcih naročujejo. Pri teh se more človek na njihovo dobroto prej zanesti, ko pa pri gori imenovanih, tudi se jih navadno ne potrebuje toliko, da bi vredno bilo, si jih doma prirediti.

(Dalje prih.)

Vinorejska šola v Mariboru imela je šolski sklep in javno skušnjo dne 16. febr. t. l. Od deželne odbora bil je navzoč g. dr. Schreiner. Tudi precej gostov je prišlo. Omenimo deželna poslanca g. dr. Dominkuša in dr. Radaja, ces. svetovalca dr. Muleja, č. g. župnika Herga, profesorja č. g. dr. Pajeka, vinskega trgovca Pfriemerja. Ker je ravnatelj g. Goethe zbolel in se mudi v Gorici pod milejšim nebom, moral je adjunkt g. J. Hanzel skoro iz vseh predmetov sam izpraševati, kar je z vrlim uspehom in prav spretno opravljal. Učenci so pa morali res ne samo veliko delati, ampak tudi marljivo učiti se, pisati, brati, računati in risati. Slovenskim gostom bilo nam je vse prav, le eno ne, namreč to, da se je v vseh predmetih izključljivo v nemščini podučevalo. Večina gojencev je slovenska. Videlo se jim je, koliko so trpeli, preden so toliko nemščini privadili se, da so mogli predavanja razumevati! Pohlevne vadbice v spisovanju slovenskih sestavkov po navodu spretnega učitelja g. Jakšeta, te vendar ne nadomestujejo tega, kar je takemu fantu treba, ako hoče na Slovenskem službo dobiti ali sploh sorojakom koristiti. Ako le nemška imena in izraze pozna, slovenskih pa ne, kako hoče pogovarjati se z izobraženimi Slovenci, kako slovenske gospodarske novine in knjige rabiti? Kot potovalni učitelj pa ne more nikder pri nas pred občestvo stopiti. Ko bi vendar slovenska imena in izrazi zapisani bili v muzeji na raznih tvarinah, mašinah, sadovnih in trsnih sortah itd. bi uže veliko leži bilo. Sploh v tej reči treba je nekaj storiti, morebiti od naših poslancev v deželnem zboru!

Dopisi.

Od sv. Petra pod sv. gorami. (Tolovaj Guzaj) bil je v sredo 11. februarja t. l. vjet? V pondeljek poprej, namreč 9. februarja, oglasil

je se v našej kaplaniji in popraševal po g. kaplanu in g. župniku, ki pa sta slučajno bila v Kozjem. V sredo jutro pride skoz Čehovce čudno močan in dobro rejen človek zaviti v kožuh nato suknjo. Na glavi nosi srbsko kapo. Obiše zaporedom 3 oštarije govoreč hrvatski, slovenski in nemški. Naenkrat se čuje glas: Guzaj je tu! Kupoma letijo ljudje za njim, ko se v pobeg spusti. Toda nihče se ne upa prav, da bi ga bil prejel. Skoraj bi ta zviti in drzni ubijavec zopet utekel, ko ga hipoma, hrabro in junaško ugrabi Janez Preskar, priden doslužen vojak. Sedaj priskočijo še nekateri in pomagajo tolovaja podreti, zvezati in županu izročiti. Trije žandarji so potem ga gnali k sodniji. Pogumni Janez Preskar dobi postavljenih 150 fl. Tolovaj imel je pri sebi 883 fl. 49 kr. močen revolver in nenavadno dolg ključ. Toda sedaj se jim vse smeji, ker jihov jetnik ni bil tolovaj Guzaj, ampak trgovec D. iz B. menda premalo trezen!

Iz Doberne. (Letošnji pust) bi toraj zopet preživeli. Marsikteri mladenič in deklica, ki sta slovo dala samskemu stanu in si obljubila nerazvezljivo zvestobo ter si v zraku zidala zlate gradove, bodeta se v ta čas ozirala z veseljem, ako jima grenka žalost ne bode parala otožnega srca. Brezumnih ostankov iz razkalašene dobe zaslepljenega malikovalstva v našem tihem kraju nisi zasledil. Za to skrbi že okoliščina, ki jo je poslanec Plener enkrat omenil v državnem zboru, rekši, da v Avstriji nahajamo to, kar sicer nikjer po širokem svetu, — tri denarstvene ministre a prazne kase. Slaboglasni polom ali „krah“ je namreč svoje dolge roge pokazal tudi pri nas. Pred letom 1873 če si n. pr. vozniku ali kakemu strežniku „na roko“ dal 1 fl., je nezadovoljno ogledoval darovalca od pet do glave, a da bi berač vzel kruh za dar, to je bilo kaj posebnega. Darežljivost ni imela mere. Neka deklica, (da omenimo zgled) je odhajajočemu topličarju prinesla šopek cvetlic; bogatin naroči služabniku prinesiti „par krajcarjev“, a ta vzame 5 zlatov, ki jih gospod potem podari otroku! Zopet se je prigodilo večkrat, da je strežnik v kavarni ali gostilni dobil plačano jed in pijačo, vrh tega je „za trud“ še pod izpraznjeno posodo našel po desetak!... Tako ravnanje bogatinov je posebno razvadilo služinčad in delavce ter jih zapeljevalo, da zasluženega denarja niso spravljali za „stare zobe“. Iz stavka: „moli, delaj in bodi varčen“ je marsikteri izbrisal prvo in zadnjo besedo. To je med drugim uzrok, da se pomanjkanje tem bolj čuti in težje prestaja sedaj, ko so nastopili inačniši časi, časi z „lagodno-mršavimi kravami“ in s „snetljivimi klasi“. Sicer pa če še tudi kdo ima kaj blaga, ali ga skoro toliko ne more spraviti v denar, da bi namiril najnujnejše potreboče. No, kako bi pa mogel kaj prodati? Domači barantači vsega spokupiti ne morejo, ker potem niso v stanju dotičnega blaga razpečati med večje obrtnike. Toti gledajo

tudi na to, da blago dobijo po ceni in da zamo-rejo primeru in ne drago prodajati. Zato si iščejo tiste kraje, kjer jim je na izbiro dobro blago, raz-ven tega pa jim ni treba pregloboko segati v žep. Shramba za te vrste ljudi je posebno Amerika. Tam se priskrbi po ceni toliko pridelkov, da za pridelke našega kmeta skoro ni treba vprašati. Pred lanskim poročali so časniki, da je trs ondi tako obrodil, da so z grozdem pitali svinje. Kar se tiče pšenice, pisal je nečavno gospodarstven list, da v dolini Red-River v Minesoti, ki je 200 ur dolga in 35 ur široka, raste najlepša pšenica; jedini gospodar že od 1873 seje pšenico na 7000 hektarih ter namlati v letu poprek 150.000 centov. Podobna množina dobi se v Kaliforniji, kjer jeden posestnik na 8000 hektarih dobiva do 225.000 centov, drug na 18.000 hektarih nažanje po 540.000 centov na leto. Po čem pa prodajajo zrnje? — Cent še ne pride na 3 fl.! A vožnja? Za cent zrnja, ki se iz Kalifornije pripelje na Angleško, t. j. v daljavi 3400 ur, plačaš 50 kr. na ladji jadrenki, a 1 fl. na parobrodu! Leta 1878 dobili smo v Evropo iz severne Amerike zrnja v vred-nosti 362 milijonov goldinarjev, mesa za 157 mi-lijonov, slanina za 170 milj., putra za 36 milj., živine za 15 milj. gold. Te dni smo brali, da so meso pripeljali v Evropo celo iz Avstralije. Ome-njene številke dovolj glasno govorijo, da se ske-leča rana našega kmeta ne bo mogla zaceliti. Le pojdi n. pr. na Doberni v štacuno; boš mar našel domače meso? Kaj še, iz Trsta privlekel ga je železni konj; špeh, ki ga moraš kupiti, priromal je iz dalnje Amerike. Koliko časa in truda je bilo treba, dokler se pri nas razreže in razvaga, pa vzlic temu še razumno po ceni. Ker se tuje blago v naših krajih ceneje prodaja od domačega, zato potem le malokdo povprašuje, a o ptujih kupeih še govora ni. Amerikanec v primeri s pridelki plačuje malo davka, našemu kmetu včasih vsi pri-delki za to ne zadostujejo? Naš denar potuje v ptuje kraje, ko bi lahko ostal doma. Našemu kmetu kaže se preveč lukenj za spravljjanje denarja; on mora hraniti druge, pri tem pa je sam obsojen za stradanje. To so menda sprevideli tudi naši šta-cunarji; lani še si pri njih zamogel dobiti pustne šeme, letos več ne. — Vendar nam predpostni dnevi niso minoli brez poštene zabave. Skromna domača družbica do 30 oseb (med njimi kolo Cel-janov in Vitanjčanov) se je zvečer 4. febr. zbrala pri tomboli, kojo je gospa Orozeljeva priredila za blag namen (kot pripomoč farnikom). Ker so jej z dobitki pomagali zasebniki, to se je skupilo či-stih 22 fl. Da so se po tomboli še nekatere noge parkrat obrnile, ni treba omenjati. — K temu bodi še pristavljeno, da pri istej dobrotljivej hiši vbogi učenci dobivajo toplega živeža ob poludneh med šolo. Bogata roka božja bodi plačnik!

Iz Ljutomera. (Smrt). Žalostno vest je nam pri-nesel telegraf dne 8. t. m. iz Gradea, da je namreč ondi nam vsem znani, in od nas visoko čislani g.

August Schenk, posestnik grajščine Lukavske, po kratki bolezni umrl. Pokojni se je podal dne 4. t. m. v Gradec, da bi zastopal našo podruž-nico pri občnem zboru dne 5. febr. Že takrat je zbolel in za tremi dnevi se od sveta poslovil. Poznali smo ga kot značajnega, prijaznega, postrežljivega, uljudnega in dobromiselnega moža, kateri je nas slovenske kmete visoko čislal, nam s svojim na-svetom, s svojim djanjem pomagal. Kot načelnik raznoterih društev, gospodarske podružnice, vino-rejskega, konjerejskega in dirkarskega društva v Ljutomeru, prizadeval si je po svojem javnem de-lovanji, postati koristen našemu okraju, pomagal je nam kmetom, kjer koli je mogel. Njemu se imamo zahvaliti, da so naši zlahtni konji postali znani tudi v ptujih deželah, in da ptujci v totih težavnih časih nam jezera prinesejo v naš okraj za konje, ktere kupujejo. On je bil prvi, ki je osnoval vsakoletne dirke za kobile našega okraja in s tem povzdignil našo konjerejstvo. — V jav-nem svojem občevanju se je vselej pokazal nam Slovencem pravičen; občutil je namreč živeč med slovenskim ljudstvom njegove potrebščine, spošto-val je njegove pravice in, kjer se je potreba pokazala, tudi se za nje potegoval — bil je toraj mož prav narodnega mišljenja. Prezgodaj nam ga je smrtni angelj odnesel. — Bodi njemu zemlja lahka!

Iz Velenja. (Tombola — osepnice). Imeli smo tukaj dne 28. p. m. tombolo s plesom na ko-rist ubogih, pridnih učencev tukajšnje trirazredne ljudske šole. Dohodka je bilo okoli 70 fl. Srčna bodi tedaj zahvala vsem gospodom, ki so veliko-dušno h takemu uspehu pripomogli, posebej pa naj bo hvaležno omenjen veselični komité (odbor) obstoječi iz g. Ivan Gol-a, kr. š. načelnika, g. Miha Tischler trgovca in g. Thalmayer profesure kan-didata radi truda in prizadevanja, ki so ga pri tej veselici imeli. Bog jim vse tisočerkokrat povrni, našim slov. ljudskim šolam pa daj obilo g. J. Golu enakih šolskih očetov! Poročati mi je zraveu tega pa še drugo, žalostno novico, ki je našo šolo za-dela: Črne osepnice so se okoli in okoli Velenja pokazale; več jih je že na njih umrlo. Vsled tega smo morali 5. t. m. šolo zapreti. Hudi mraz to bolezen toliko nevarnejšo dela, ker se bolnik pre-lehko prehladi in potem je po njem. Kmetje pra-vijo, da je mraz letos tudi mnogo pri trti in sad-nem drevji škodoval, da ni upanja na dobro le-tino. Bog pomagaj!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Sedaj smo uže poizvedeli, zakaj je najprej nemški konservativni kmet štajer-ski g. Bärnsind in v istej seji naš poslanec ba-ron Goedel glasoval za uravnavo zemljiščnega davka po zadetkih (kontingentirungi), a ne po od-stotkih (percentuirungi), namreč zato, ker je prvo za kmetске ljudi, katere zastopata, vsaj na Šta-

jerskem, boljše kakor drugo. Štajerska posestva so namreč za 65 % više vcenjena, kakor poprej; mnogo drugih dežel pa niže. To se pa da popraviti le po zadetkih, t. j. za kolikor je naša dežela previsoko vcenjena, za toliko se naj tudi pri drugih gre navzgor, ali se naj pri nas gre za toliko nazdol. Uže sedaj pravijo, da se bo nam za 25 % odbilo, t. j. naše kmete bo 300.000 fl. dače menje zadelo. Kranjski, gornje-avstrijski, česki, moravski kmetje so bili prej previsoko vcenjeni in so preveč dače vplačevali. Sedaj so pravičnejše vcenjeni in zato so jihovi poslanci bili za to, da se nova postava hitrej ko mogoče vpelje. Ako bi volja Tirolcev in Poljakov obveljala, kojim je največ na tem bilo ležeče, da pri starem mogoče dolgo ostane, tedaj bi samo česki in moravski kmetje 5 milijonov davka v 2 letoma vplačali več, nego bo jim po novi postavi treba. Česki grajščaki so to dobro vedeli pa so zavolj politične zveze s Poljaki s temi držali. Drugače ravnali so drugi poslanci in naposled pri tretji obravnavi so vsi slovenski, mnogi izmed nemških konservativcev, českih in moravskih poslancev z dr. Riegerjem vred potegnili za baronom Goedelnom in g. Bärnfeindom in tako je bila uravnava po zadetkih sprejeta s 186 proti 79 glasom. Jako modro je pa bilo, da so prej konservativno-narodni poslanci sklenili, naj vsak tukaj glasuje, kakor za blagor svojih volilcev kot najboljše spozna! Tako se je edinost naše stranke ohranila, vsaj po večjem. Vsled tega pojasnila moramo reči, da so naši poslanci vrlo dobro storili svojo dolžnost. Koliko davka se bo na kmete naložilo, tega ne bo finančni minister določeval, ampak vsako 15. leto državni zbor! Kmetom in velikim posestnikom je toraj le treba pametno vselej voliti, da ne bodo preobloženi! — Dne 16. februarja dobil je Stremajer slovo kot minister za poduk in bogočastje, potem ko je celih 10 let ministroval v tej stroki; Stremajer ostane še le minister prava, dokler ga naši poslanci tudi odtod ne spodrinejo; finančni minister je postal konservativec baron Kriegsau, naučni pa baron Konrad plem. Eibesfeld; začasni finančni vodja Chertek dobil je odpust in II. vrste red železne krone. Liberalci s temi premembami niso zadovoljni, mi pa rečemo: za sedaj je prav! — Nabiranje novincev vojaških bo letos mesenca marca in aprila. — Ob italijanske meji moramo vedno več vojakov kupičiti, ker se na prijaznost Italijanov ni več zanesti. — Delegacije so sklenjene potem ko so določile, da znašajo letos skupni potroški 104 milijone, dohodki 5 milijonov (colnine, kar je revno malo proti drugim državam) tako, da moramo davkeplačilci pokriti 97 milijonov. K tem doplačujejo ogerske dežele 29 milijonov, nas pa zadene 68 milijonov. — Hrvatski ban Mažuranič bil je od cesarja na Dunaj pozvan; pravijo da se bo grofu Pejačeviću (magjaronu) umaknil. — Po novem številjenji štejemo v Bosni in Hercegovini 208.950 katoličanov, 442.500 mohame-

danov, 487.022 pravoslavni kristijanov, skupaj 1.142.147 Slovanov.

Vnanje države. Sv. oče Leon XIII. razposlali so okrožno pismo do vseh škofov, v katerem razlagajo nauk o sv. zakonu ter poudarjajo nerazvezljivost njegovo. To meri proti civilnemu zakonu. — Nemški cesar je odprl s prestolnim govorom državni zbor nemški; ljudje se čudijo, zakaj cesar ni omenil zveze z Avstrijo, kakor je to bil naš cesar lani storil. Ali je zveza uže pretrgana? Nemški cesar tirja več vojakov, več denarja in novih dačnih postav. — Francozi vedó sedaj, koliko jih je zadnja nesrečna vojska stala, namreč 15.000 milijonov frankov, t. j. 6000 milijonov goldinarjev, a vendar so si v 10 letih toliko pomagali, da se jih Bismark zopet boji. — Italijani porivajo vedno več vojske proti avstrijske meji, ob enem močno rogovilijo v Albaniji. — Bolgarski novi državni zbor (sebranje) bo še le marca sklican v Sofijo. — Rusi utvrdujejo Sebastopol. Rumunija priznana je kot neodvisna država potem, ko je glavni jeni nasprotnik jud Cremieux v Parizu umrl. Judje sedaj, razun v Rusiji, komandirajo povsod.

Za poduk in kratek čas.

Kruci na Slov. Štajerskem.

(Spominki iz domače zgodovine.)

IV. Ko so Radgončani slišali, kako se jihovim sosedom okoli Ljutomera godi, zbral je mestni župan in sodnik Draš več meščanov in 3000 dobro oborožanih kmetov in je šel z njimi proti Braneku. Zdaj zagleda unkraj Mure nekatere stotine Krucev, ki so odtod že odbežali. Draševa pogumna truma gre v Ljutomer in najde tam okoli 300 Krucev, ki se v bran postavijo. Toda kmalu so premagani in iz trga odgnani. Zgubili so precej vojščakov, mnogo zastav, bobnjev, sabelj in drugega orožja. Ko črez nekaj časa zopet 70 Radgončanov z nekaterimi kmeti proti Braneku pride, zaslišijo strašen krič in zagledajo v svojo grozo pri Krapji zunaj Ljutomera več stotin Krucev, pešcev in konjenikov, proti Ljutomeru se pomikati. Ali zdaj plane od spodnje strani Draš nad nje, iz Ljutomera pritiska s precejšnjo trumo tržanov in kmetov ljutomerski župan Matija Varašič, od zgornje strani pa je mahnila ravno došla truma Radgončanov nad divjake in nastala je grozna in krvava bitva. Kruci se z divjim kričem branijo enako ranjenim oroslanom, toda vse ne pomaga nič. Slovenci se ne umaknejo, ampak bojujejo se pogumno in junaško, dokler Krucev proti Muri ne spodijo, kder se teh divjakov precejšnja množina potopi. Tudi mrtvih je okoli 300 obležalo, več ko 50 jih je pa bilo ulovljenih. Draševa hrabra truma, ki je tudi marsikterega junaka zgubila, je uplenila tri lepe zastave, dva bobnja in veliko drugega orožja, 90

konj in okoli 100 parov črevljev in čizmov.¹⁾ Ubili Kruci so, če se ljudske govoric verjeti sme, pokopani v Stročjivesi v precej veliki gomili ob razpotji, na kateri dendenesnji snažna kapelica stoji. Odtod odpodeni so Kruci vihrali na nemško Štajersko. Posebno okoli Hartberga so ropale, ubijale in žgale nekatere trume. Divjaki so odgnali ne le živino, ampak so vlekli seboj tudi ljudi, da bi od sorodnikov izsilili odkupnino. Mesenca oktobra so zunaj Hartberga užgali več hiš, v mesto se pa vendar niso upali.²⁾

Druga precej velika truma Krucev, ki je Muro v Medjimurji prebrodila in se utaborila v Nedelišču, je ropala kraj Drave po Medjimurji in Središki okolici in se mudila precej časa tudi v Središču. Celó iznenada je prihrula mesenca svečana l. 1704 iz Nedelišča v Središče velika množina Krucev v večih in manjših tropah, ki so se večjidel na tratih utaborile, le nekateri oddelki so se na raznih krajih razstavili na stražo. Vseh je bilo več tisoč, pešcev in konjenikov. Zvečinoma so imeli puške in sablje, nekateri pa tudi samo natak-njene kose in gnojne vile ali sekire in bate brez vsake vojaške oprave in vsakega reda. Zategadelj so nje v Središču imenovali sploh le „frajkore“ ali „frankore“ in pod tem imenom vé še tamošnje ljudstvo o njih marsikaj povedati. Središčani, čeravno so bili sovražnih napadov že precej vajeni, — vsaj so vojšaki, ki jih je ormožki grajščak v Središče rubit pošiljal, razgrajali po trgu navadno prav po turškem, — teh nepričakovanih divjih gostov vendar niso bili nikakor veseli. Ali kaj so hteli? V strašnem pomoru l. 1681 in 1682 izgubili so najboljše moči in tudi teh, katerim je blede smrt takrat prizanesla, bilo je zdaj nekaj v cesarsko armado uvrstjenih, nekateri, bolj bojazljivi, so pa denar in druge dragocenosti v naglici zakopali in odbežali v gornje kraje. Nekaj Središčanov si je z nekaterimi Ljutomeržani, Ormožani in Velikonedeljčani poiskalo varnega zavetja celó pod Pohorjem v starodavnih Rušah in je čakalo tamkaj mesence dni, dokler Kruci niso odišli.³⁾ Tudi v Ptujju so se Krucev grozno bali. Komaj so slišali, da divjaki hrujejo proti Ormožu, bilo je vse mesto po koncu in mnogo mestjanov je pobegnilo v Maribor. Očetje minoriti so (Sim. Povoden) svojega na smrt bolnega kvardijana, Gašpara Dietl, v naglici dali iz samostana na „Hamre“ pri Najšbergu spraviti, kder je še tisti den 3. februarja l. 1704. umrl. Le malo tržanov je bilo doma, vse premalo postaviti se mnogobrojnim divjakom v bran. Upor bi tudi ne imel nikakšnega uspeha, temuč bi Kruce le bolj razkačil. Od drugod zdatne po moči pričakovati ni bilo in z ozirom na to, planiti nad divjake, bi bilo predržno. Kazalo je toraj najbolj, zadržati se celo mirno. In ko so Kruci grozili,

da bodo vse hiše užgali in ljudi pobili, če tržani ne bodo ž njimi vlekli, so Središčani se udali tudi tej sili, vsaj se je ponudila jim zdaj čez vse ugodna priložnost, zmaščevati se nad ormožkim grajščakom, ki je toliko delal jim vsakoterih neprilik in od katerega so morali prestat marsikaj britkega. Potegnili so toraj s Kruci.

Kakor Gašpar Adlešič, ki je bil takrat kaplan pri Veliki nedelji in od l. 1708—1715 župnik v Središču, v svojem dnevniku trdi, šli so Kruci najprej nad Središki farovž. Enako razbojnikom so prihruli z divjim kričem na Grabe ter so farovž od vseh strani obdali. Takratni župnik Jernej Benger, siv starček in čez vse blaga duša, moral jim je dati 300 korcev zrnja in 14 polovnjakov vina, kar so na Središke trate v svoj tabor zapeljali. Po tem prvem razbojnem napadu je precejšnja truma teh divjakov planila z nekaterimi Središčani v velikem hrupu nad Ormož. Grajščak Franc Anton Pete, katerega bi razdraženi Središčani zdaj menda kaj radi v pest dobili, jo je malo poprej srečno v Ptuj pobrisal. Divjaki so vdrli v grajščino ter so vse poiskali in premetali, razgrajali, kakor besni tudi po mestu in nataknili vsako hišo ter pobrali, kar se je dalo in na zadnje so mesto in grad užgali. V nekaterih urah je strašen požar vkončal večji del mesta, tudi cerkvi, farna in frančiškanska¹⁾ ste bile po ognju precej poškodovani, ravno tako farovž. (Frančiškanska cerkev je stala blizu dr. Magdičeve hiše in je bila za dve tretjini večja od farne; postavljena v gotiškem slogu, zunaj in znotraj ozalšana je bila krasno poslopje z dvema kapelama.) — Župnik Matija Žager je prišel ob vse premoženje, ter si je komaj življenje otel.²⁾ — Ni še mesto prav gorelo, že vihrajo divjaki proti Velikey nedelji, ne vedoč, da je ondi grad tistih križarskih vitezov, ki so na veliko noč l. 1199 jihove prednike potolkli in da se zna kaj enakega tudi jim zgoditi. In res so pri Veliki nedelji kmalu zadeli na nepričakovan upor. Velikonedeljski nadžupnik in vitez nemškega reda, brkasti Maksimilijan Krajner, se divjakom s svojimi farani in nekaterimi Ormožkimi meščani, ki so tje pribežali, postavi v bran ter se bojuje neprestrašeno, zares viteško. Zastonj si prizadevajo Kruci hrib in grad v naskoku vzeti, vsi napadi so junaško odbiti in tolovajska druhal mora osramotena odlaziti.³⁾ (Dalje prih.)

Smešničar 8. Moževi je nepotrpná žena všla pa on ni hotel iti po njo. Velikoveč je proti starej jezičnej beračinji nalašč djal: „hvala Bogu, sedaj bodem leži gospodaril, pretečen teden sem na Gradec v loterijo stavil in sedaj berem v „Slov. Gospodarji“, da sem „terno“ zadel.“ Babela gre po vesi, kmalu zvé vsa okolica o zadeteh „terni“ in zdajci je žena doma pri svojem moževi.

¹⁾ Krempel, Dogodivšine. 191 in 209 in Sim. Povoden rokopis.

²⁾ I. A. Janisch top.-stat. Lexikon I. 541.

³⁾ Ruška kronika.

¹⁾ (Opomba zgorej). Sim. Povoden rokopis.

²⁾ Farna kronika Ormožka.

³⁾ Farna kronika Veliko nedeljska.

Razne stvari.

(*Stradajočim Istrijanom*) smo odposlali 174 fl. 41 kr. (vkup 412 fl. 76 kr.) Dalje darovali so č. g. kaplan A. Fišer 1 fl., č. g. kaplan J. Caf 2 fl., č. g. kaplan Borsečnik 2 fl., Framčani po č. g. kaplanu Kolaru 8 fl., vel. č. g. prošt M. Modrinjak 10 fl., č. g. vikarij M. Lendovšek 3 fl., č. g. mestni kaplan Fr. Jug 3 fl., č. g. beneficijar M. Ferk 1 fl., č. g. župnik K. Dornik 10 fl., Neimennovan iz Slov. Bistrice 4 fl. Bog plati!

(*Svitli cesar*) so darovali 80 fl. šoli Sobotskeje mahrenberškega okraja za nakup potrebnih učil.

(*Več vojakov v Maribor*) namerava postaviti vojni minister, namreč 1 regimentni štab in 2 bataljona, dalje artilerijski 1 divizionski štab in 3 baterije. Mestni zastop išče prostorij in stavbarskih podjetnikov za stavljenje novih kosarn.

(*Stari „kreisamt“ v Mariboru*) je poslopje, ki je lastnina okrajev, kateri so pripadali nekdanej „krajšiji“ mariborskeje, ter ima lep vrt, kateri hoče mariborski mestni zastop dobiti, da naredi iz njega javen trg.

(*Mestnine nabrali*) so v Mariboru pretečeni mesene 1253 fl., toraj 35 fl. več kakor lani.

(*Grajščino Radvanjsko*), kder je stanoval znani Frice Brandstetter, je za 60.000 fl. kupil bogati notar v Konjicah g. Karol Kumer.

(*Dete zmrznilo*) je v Dobropolji pri Planini, ker je zastoj po očeta in mater hodilo v krčmo, kder sta pijančevala, prosit, naj pojmeta domov. Ubogi 4letni fantič gre sam domov in zmrzne pred dvermi, ker jih ni mogel odpreti.

(*Trideset prežarjev*) je v Grižah celjskega okraja prišlo zvečer ob 9. uri gostuvanjsčakov dražit. Nastane hud tepež, kojemu so 3 žandarji komaj storili konec ugrabivši najhujše „ravsarje“.

(*Trboveljske jame*) dobile so iz Italije naročbo, da morajo do sred l. 1880 odposlati 600.000 meter-skih centov premoga.

(*Gornjo-savinjska posojilnica*) v Mozirji imela je lani dohodkov 179.706 fl. 63 kr., potroškov pa 178.673 fl. 53 kr., toraj je v blagajnici ostalo gotovine 1033 fl. 10 kr. V rezervnem fondu in na pobištvi je 6040 fl. 33 kr. Posojilnica dovršila je tako svoje 5. leto, g. Jož. Lipold je predsednik, g. Anton Goričar denarničar in g. J. Tribuč tajnik.

(*Pravo oslarijo*) napravili so nekteri nemčur-ski tržani Vojniški pustni torek. Hoteli so javno osmešiti deželne poslance slovenske, pa so le sebe osmešili, ter svetu pokazali, kako le jim samim oslovska ušesa najlepše in najprimernejše stojijo. Kdor se sam za osla dela, pa bodi osel!

(*Okolica pri Šoštanji*) želi od trga ločiti se in posebno srenjo napraviti ter so okoličanje v porazumu s tržani sklenoli volitvo za srenjski zastop odložiti, dokler se vložena prošnja ne reši. Toda vkljub temu je volitev razpisana in okoličanje želijo izvoliti take mozeve, ki so za ločitev kmet-skih srenj od trga.

(*G. Vinc. Dounik*) bivši župan v Skalab nam piše, da je pod njegovim županovanjem srenjsko premoženje pomnožilo se za 63 fl. in toraj ni šlo „rakovo pot“, kakor mu nasprotniki očitajo.

(*Kravo ukradel*) pri Novicerkvi na pepelnico zvečer je nek Guzajev pajdaš. Še ni prišel do farne meje proti Vojniku, je sirota že moral se znebiti živinčeta brez denarja kupljenega. Tata spravili so v zavetje pod ključ. Pravijo, da se razbojniški Guzaj zopet klati po tamošnjih krajih, a v Škofjivesi blizu Celje da ima svoje gnjezdo.

(*Strašna novica.*) Dne 17. febr. so v Petersburgu nihilisti hoteli ruskega carja s vso rodbino vred pri obedu z dinamitom pokončati. Toda car je se slučajno zakasnil in bilo je samo 35 vojakov, ki so na straži stali, ubitih in ranjenih; carju in jegovim se ni zgodilo nič!

(*Častno srenjčanstvo*) podelili so hvaležni Rušanci svojemu velezaslužnemu dosedanjemu županu g. Karničniku. Čestitamo!

(*Č. g. Davorin Meško*) prestavljen je kot kaplan k sv. Barbari v Halozah.

(*Za družbo duhovnikov*) sta vplačala čč. gg. Pirkovič 5 fl. (Vi ste vpl. ustn. 30 fl. in letn. do l. 1879), Šibal 15 fl. (ustn. dpl. in letn. do leta 1878 pl.)

(*Dražbe*) 26. febr. Anton Malec v spod. Porčiču 5233 fl. 27. febr. Janez Majksner 1350 fl. v Kozjem, Anton Wolf v Šetarjevi 4188 fl., Anton Krofel 1350 fl. v Kozjem; 3. marca Andrej Oblak v Tevčah 975 fl. 4. marca Jožef Cirngast 12.654 fl. Arvežu; 5. marca Franc Krajnc v Stražgonjeih, Jurij Lokan v Sevnici, Jurij Hajnšek v Hajnskem 2100 fl. 8. marca Hieronim Andrenšek pri sv. Janžu.

Loterijske številke:

V Gradcu 14. februarja 1880: 29, 82, 9, 48, 1.
Na Dunaju „ 53, 69, 78, 31, 64.
Prihodnje srečkanje: 28. februarja 1880.

Orgljarska služba

razpisana je z službo cerkovnika vred. Bernja daje 20 vaganov rži, 20 vaganov ovsa, 5 vaganov pšenice. Kdor želi službo dobiti, naj se pismeno ali ustmeno oglasi pri č. g. župniku v Ilju pri Turjaku slov. graškega okraja. Več se izve pri tamošnjem cerkvenem predstojništvu.

Organist

s prav dobrimi spričevali išče službo. Je voljen tudi mežnarijo ali kako privatno šolo oskrbovati; pisma naj se blagovolijo pošiljati pod naslovom poste restante: J. M. organist pošta: Hotedrošica Krain.

1—3

Olja delat!

pridite k **Habeju v Framu**, mera in plačilo bo po navadi, sprejem prijazen.

3—3

Prošnja.

3—3

Oženjen mož, brez otrok, sedaj delavec na južnej železnici v Mariboru, želi priti v službo za mežnarja. On obljubi vestno streženje in vseskozi pošteno zadržanje. Ponudbe se prosijo napisati: Martin Ješovnik v Melji pri Mariboru šte. 50.

Mlin

v dobrem stanu in mestu na 3 tečaja na Frauheimskej vodi v mariborskem okraji v gornji Gorici se daje pod dobrimi pogoji ali v najem (štant) ali se prodaja. Več pové gosp.

Anton Sagadin,
župan v spodnji Gorici.

1—3

Dobro naravno vino na prodaj.

Podpisani prodam svoja lastna vina pridelana v najizvrstnejših goricahtajerskih 23 štrtinjakov in sicer 7 štrtinjakov od l. 1879 v Murskem vrhu, cena štrtinjaku 75 fl. dalje 8 štrtinjakov od l. 1878 v Murskem vrhu, cena 85 fl. potem 5 štrtinjakov v Sovjaku od l. 1877 cena 86 fl. in 3 štrtinjake v Ljutomerskih goricaht od l. 1879 cena 90 fl. Bližnja železniška postaja je v Ptui (Pettau), voznina do nje 3 fl. za štrtinjak. Kupcem, ki ne morejo sami priti vina pokušavat, dopošljem v steklenicah na ogled.

Sv. Jurij na Ščavnici (St. Georgen a. d. Stainz Radkersburg.)

Jožef Farkaš,
posestnik.

Podučiteljska služba

izpraznjena je na dvorazredni šoli v Majšbergu (Monsberg) z letno stalno plačo 440 fl. (začasno pa 330 fl.) in prostim stanovanjem. Prevzeti se zamore ob enem tudi služba organista.

Prosilci slov. in nemškega jezika zmožni, naj vložé svoje prošnje do 28. febr. 1880 pri okrajnem šolskem svetu v Ptui (Pettau).

Okrajni šolski svet v Ptui, 1. febr. 1880.

2—3

Predsednik: Trautvetter.

Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvirnih mašin sivalnic, edini zastopnik v Mariboru

Matija Prosch,

c. k. priv. trgovce,

v lastnej hiši, v gosposkej ulici šte. 23., v učilniški ulici šte. 2.

5—32

JANEZ LEON

stolni trg 6. v Mariboru, (Domplatz)

priporoča svojo

tiskarno

ter prosi za naročila vsakoršnih v to vrsto spadajočih del, katera bode točno in po nizki ceni izvrševal.

Tudi liste „Slov. Gospodarja“ prodavam.

Zaloga tiskovin

za srenjske, župnijske in biležniške urade, šole i. t. d.

Kdor želi, dobi cenilnik franko.

2—3

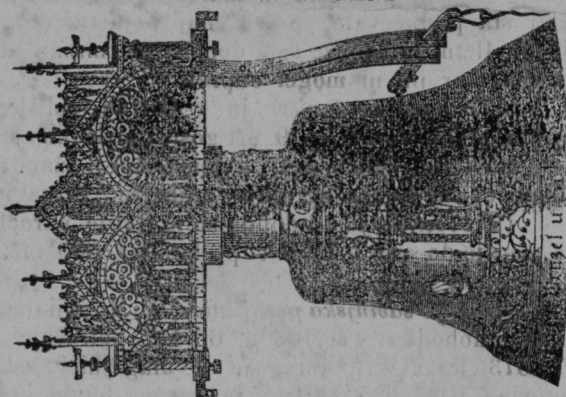
LIVARNA,
Badgasse Nr. 9
blizu sl. cerkve.

Številnih priznanih
za zlate zvonove
je priredjenih za
ogled.

zvonarna in livarna

g. Janeza Dencel-na in sinov
v MARIBORU

zliva posebno izvrstne zvonove iz najcenejše zvonovine v vsakej velikosti s iz nova izumljenimi pre-gibnimi kronami (ki se naj ne jemljejo za navadne debele, lite tečaje) na vsakojaki glas, katerega koli kdo želi, bodi v popolnih, vbranih akordih ali kot spolnilo že obstoječih starih zvonil z jasnim in čistim glasom pod poroštvom; zvonove, ki se s starim nebi vjemali, vzememo zopet nazaj. Zvonilno spravo priskrbimo iz razne robe, kakoršno pač kdo želi: iz kovanega, iz litega železa ali iz besemerskega jekla in iz hrastovega lesa in sicer po novem načinu z blazinicami na perotih takó, da se zelo lahko zvoni in v zvoniku nič ne trese.

Ilustrirane obrazce dopošljemo, kdor jih želi, brezplačno po pošti!

2—12